

UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Unge kvinder bruger smertestillende lægemidler for at klare skolen

Hansen, Dana Lee; Hansen, Ebba Holme

Published in:
Lægemiddelforskning

Publication date:
2007

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Hansen, D. L., & Hansen, E. H. (2007). Unge kvinder bruger smertestillende lægemidler for at klare skolen. *Lægemiddelforskning*, 38-39.

Unge kvinder bruger smertestillende lægemidler for at klare skolen

Skolelivet spiller en afgørende rolle for unge kvinders brug af lægemidler i hverdagen. De tager smertestillende midler for at kunne klare timerne og lektierne i en stresset hverdag, og de er bevidste om normerne for brug af medicin blandt deres klassekammerater.

Af Dana Lee Hansen, Ebba Holme Hansen og Bjørn E. Holstein

Brugen af lægemidler mod hverdagssymptomer er stigende blandt unge, især for pigernes vedkommende. Piger udvikler et større forbrug af smertestillende midler end drenge gennem teenageårene, og kønsforskellen skyldes ikke, at pigerne oftere oplever symptomer. Især er anvendelsen af medicin mod hovedpine udbredt blandt piger og unge kvinder. De unge mangler viden om de lægemidler, de indtager, og det giver anledning til bekymring, fordi et større forbrug af selv de mest almindelige håndkøbspræparater kan medføre alvorlige bivirkninger som maveblødninger og skader på leveren eller nyrerne. Desuden skabes grundlaget for voksne menneskers sundhedsadfærd i ungdommen.

Alligevel er unges brug af medicin er relativt forsumt forskningsområde, og der er et klart behov for yderligere forskning, især med fokus på piger og unge kvinder. Indtil videre er der kun få studier, som har kastet lys på, hvad der ligger bag pigernes stigende brug af lægemidler i hverdagen. Derfor har vi undersøgt unge kvinders eget perspektiv på, hvorfor de tager medicin mod hverdagssymptomer.

For at opnå en bedre forståelse af hverdagssammenhængen omkring unge kvinders anvendelse af lægemidler indsamlede vi data via dybdegående kvalitative interviews. Interviewene blev udført med 20 unge kvinder i alderen 16 til 20 år, som blev rekrutteret gennem et gymnasium i København og en HF-skole på Frederiksberg. Interviewguiden fokuserede på

informanternes motiver for at tage – eller undgå at tage – lægemidler samt på den sociale kontekst omkring deres lægemiddelrelaterede handlinger og de situationer, som typisk udløser brug af medicin.

Gennem interviewene blev det klart, at forhold i hverdagen var afgørende for de unges brug af lægemidler, og især skolen er en central del af denne hverdagssammenhæng. Vores tematiske analyse af interviewmaterialet afdækkede, hvordan skolelivet og lægemiddelanvendelsen hang sammen i informanternes hverdag.

Stress, lektier og hovedpine

For det meste fortalte de unge kvinder om brug af smertestillende midler, primært paracetamol (fx Panodil) mod hovedpine, men der var stor variation med hensyn til pigernes erfaringer og vaner med brugen af disse præparater. Et par af informanterne tog dem fast hver dag, hvorimod andre forsøgte sig med alternative strategier og meget sjældent indtog lægemidler.

Til trods for de forskellige forbrugsmønstre var der et gennemgående tema om brugen af smertestillende midler og skolelivet: De unge kvinder brugte især smertestillende medicin mod skolerelateret hovedpine og for at kunne klare lektiepresset.

Skolelivet influerede på de unges brug af smertestillende midler på en række måder. For det første mente mange informanter, at deres hovedpiner skyldtes stress i hverdagen, som de ofte forbandt med skolelivet. For nogle vedkommende drejede det sig om bekymringer i forbindelse med skoleskift og de sociale og akademiske udfordringer, som pigerne mødte i den sammenhæng. En del følte sig presset til at klare sig godt i skolen, hvilket ofte hang sammen med fremtidsdrømme om at læse videre. Andre skolerelaterede faktorer blev også opfattet som medvirkende til

de unge kvinders hovedpiner; fx dårlig udluftning eller en lang dag med for meget stillesiddende arbejde kombineret med for lidt motion.

For det andet viste lektier sig at være en afgørende bevæggrund for brugen af smertestillende midler. Flere informanter tog paracetamol netop for at kunne koncentrere sig om aftenens lektier. Derimod var de mindre tilbøjelige til at snuppe en Panodil, hvis de havde planlagt en afslappende og lektiefri aften. Skolelivet blev således opfattet som en årsag til hovedpine og en motiverende grund til at bruge smertestillende lægemidler i situationer, hvor hovedpine forstyrrede de unge kvinders evne til at tage sig af deres lektier.

Normer i klassen

Skolekonteksten præger de unge kvinders brug af smertestillende lægemidler på to måder; gennem opfattelsen af normer for medicinanvendelse blandt klassekammeraterne, og via tilgængeligheden af tabletterne i skolen.

Analysen viste, at normerne for anvendelse af paracetamol blandt klassekammeraterne har stor betydning for alle informanterne. Det var tydeligt, at informanterne havde klare opfattelser af, hvad den forventede, accepterede og udbredte adfærd var med hensyn til brug af lægemidler. Anvendelsen af smertestillende medicin til at behandle hovedpine blev opfattet som normen blandt deres jævnaldrende. Der blev lagt mærke til de elever, der skilte sig ud ved at fravælge lægemidler, når de havde hovedpine. Der var en åbenhed omkring brugen af disse lægemidler i klassen forstået på den måde, at informanterne ofte oplevede, at nogen spurgte andre om en Panodil. Når en elev klagede over hovedpine, anbefalede klassekammeraterne dem typisk at gå hen til skolekontoret, hvor de kunne få en smertestillende tablet.

De unge kvinder var opmærksomme på, hvordan deres venner og klassekammerater brugte medicin, og de positionerede deres egen anvendelse i relation til normen hos klas-

sekammeraterne. Dette skete til trods for, at informanterne følte, at lægemidler var et emne, man kun sjældent tager op i gruppen.

Nogle informanter fulgte normen og brugte lægemidler på samme måde, som de mente, at deres venner gjorde. Andre afveg fra det, de opfattede som normen, ved at vælge alternative behandlingsstrategier såsom frisk luft eller motion. Normerne for anvendelse af lægemidler var en vigtig referenceramme for informanternes eget brug, uanset om de valgte at følge normen eller at afvige fra den. Tilgængeligheden af smertestillende medicin i skolen syntes også at influere på de unge kvinders brug af disse lægemidler, der blev opfattet som værende lettilgængelige. Flere fortalte, at der ingen grund var til at have smertestillende midler med sig i skolen, fordi de nemt kunne hentes på skolekontoret.

Undervisning om korrekt brug

Interviewene har skabt en bedre forståelse af, hvordan hverdagskonteksten influerer på unge kvinders lægemiddelanvendelse, og analysen viste, at skolelivet spillede en afgørende rolle. Dette fund har stor relevans for unge kvinder, deres forældre og undervisere. Sundhedsprofessionelle kan også have nytte af en mere nuanceret forståelse af unge kvinders brug af lægemidler. Det gælder både praktiserende læger og de farmaceuter, de unge møder i skranken på apoteket. Netop fordi skolelivet er centralt for de unge pigers oplevelser af stress og hovedpine og for deres brug af smertestillende midler, kan man med stor fordel sætte øget fokus på disse emner i skolen gennem undervisning om korrekt brug af lægemidler, risici ved anvendelsen, alternative strategier for forebyggelse og behandling af hovedpine og stress. Sådanne initiativer vil give spændende muligheder for farmaceuter, som er godt rustede til at støtte lærerne eller selv varetage undervisningen

Cand.pharm. Dana Lee Hansen er ph.d.-studerende ved Institut for Farmakologi og Farmakoterapi.

Cand.pharm. Ebba Holme Hansen er professor ved Institut for Farmakologi og Farmakoterapi.

Mag.scient.soc Bjørn E. Holstein er professor ved Institut for Folkesundhedsvidenskab, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

UNGE KVINDERS UDTALELSER OM DERES BRUG AF SMERTESTILLENDENDE LÆGEMIDLER

Jeg er meget god til [at tage medicin], når jeg har det dårligt, fordi jeg har det så stresset hver dag og så er det to Panodiler eller smertestillende eller et eller andet, som ryger hurtigt ned, fordi at jeg har travlt. (informant 5, 18 år)

Jeg har ikke taget medicin hele mit liv. Jeg tror det er to år siden, [starten af gymnasiet] eller sådan noget, hvor man virkelig begyndte – altså hvis jeg, for eksempel, havde ondt i hovedet, så kunne jeg ikke koncentrere mig til at lave lektier. Og da det spiller en stor rolle for, at jeg kan følge med i skolen, så bliver man nærmest nødt til det. (informant 6, 18 år)

Altså, jeg har tit oplevet i klassen, hvis der er, der er nogen, der enten har menstruationssmerter eller de bare har hovedpine, så spørger de tit, om der ikke er nogen, der

har en Panodil.... Jeg tror det er meget normalt. Altså, de fleste har det altid på sig.... Så, altså, jeg tror det er meget normalt at have det og tage det, uh, sådan, hvis der nu kommer en nødsituation eller et eller andet, man har brug for det, tror jeg. (informant 1, 18 år)

Og [mine klassekammeraters] mening var – de blev lidt overraskede og sådan "Tager du ikke nogle Panodiler?" og sådan noget "Tager du nogensinde" sådan, de mindste ting. "Nej, jeg prøver at holde mig væk fra det." Og de blev, sådan, meget overraskede over det, fordi det er åbenbart noget, de gør, som er normalt. Og fordi det er normalt, så snakker vi ikke om det. Det er noget, man forventer alle gør, sådan, nogle gange. Øhmm. Men så er der sådan nogle som mig, som ikke gør det så tit. (informant 11, 16 år)